

2

Vol. 6
Summer 2025

Research Paper

Received:
13 February 2025
Revised:
01 March 2025
Accepted:
04 May 2025
Published:
22 June 2025
P.P: 173-208

ISSN: 2008-3564
E-ISSN: 2645-5285

Journal Future Studies of the Islamic Revolution

Presenting a Complementary Model for the Fundamental Reform Document of Education Based on Generation needs of the Alpha by the Year 2039

Saeedeh Mirzaeifathabad¹ | Afsaneh Zamani Moghadam^{*2} | Nadergholi Ghourchian³

Abstract

Objective: The present study aims to propose a complementary model for the Fundamental Reform Document of Education (FRDE) based on Generation Alpha by the year 2039, assuming the continuation of current trends into the future (probable future), given the approaching horizon of 2025 for the FRDE.

Method: This research is applied in terms of its objective and is classified as a qualitative study. The study follows a two-step process to achieve its goal: the first step involves Causal Layered Analysis (CLA), and the second step employs the MICMAC analysis method.

Findings: Based on existing research on the FRDE and expert opinions gathered through layered interviews, a three-dimensional model has been identified and explained to complement the FRDE in alignment with Generation Alpha.

Conclusion: The current structure of the FRDE faces multiple challenges due to its lack of flexibility, weaknesses in blended learning approaches, incompatibility with digital-based learning styles, and insufficient infrastructure for ensuring educational equity. Generation Alpha, having grown up in an environment shaped by smart technologies, requires innovative educational methods based on interaction, personalized learning, and the utilization of emerging technologies. Many of the existing policies within the FRDE continue to emphasize traditional knowledge transmission approaches and have failed to align with the educational demands of this generation

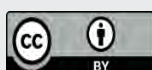
Keywords: (Fundamental Reform Document of Education, Generation Alpha, Causal Layered Analysis.

1. Department of Educational Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
- 2 . Department of Educational Management, SR.C, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
Email: af.zamani.2020@gmail.com
3. Department of Educational Management, SR.C, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Cite this Paper: Mirzaeifathabad, S & Zamani Moghadam, A & Ghourchian, N(2025). Presenting a Complementary Model for the Fundamental Reform Document of Education Based on Generation needs of the Alpha by the Year 2039. *Future Studies of the Islamic Revolution*, 2(6), 173–208.

Publisher: Imam Hussein University

© Authors

This article is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)(CC BY 4.0) .

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ارائه مدل تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر اساس نیاز نسل آلفا تا سال ۱۴۱۸

سعیده میرزائی فتح آباد^۱ | افسانه زمانی مقدم^{۲*} | نادقلی قورچیان^۳

چکیده

هدف: پژوهش حاضر تلاشی است به منظور ارائه مدل تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر اساس نسل آلفا تا سال ۱۴۱۸ مبتنی بر استمرار روندهای کنونی در آینده (آینده محتمل) با توجه به نزدیک شدن به افق ۱۴۰۴ سند تحول بنیادین آ.پ.

روش: این پژوهش از منظر هدف کاربردی، و در زمره پژوهشهای کیفی قلمداد میشود. مقاله حاضر دارای دو گام جهت تحقق هدف پژوهش است: گام نخست CLA و گام دوم تحلیل میک مک. **یافته‌ها:** در این مدل با توجه به پژوهش‌های انجام شده حوزه سند تحول بنیادین و نظر خبرگان در مصاحبه لایه ای، یک مدل سه وجهی جهت تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر اساس نسل آلفا مشخص و تبیین شده است.

نتیجه گیری: ساختار فعلی سند تحول بنیادین، به دلیل عدم انعطاف پذیری، ضعف در رویکردهای یادگیری ترکیبی، عدم تناسب با سبک‌های یادگیری دیجیتال محور، و عدم برخورداری از زیرساخت‌های لازم برای تحقق عدالت آموزشی، با چالش‌های متعددی مواجه است. نسل آلفا، به عنوان نسلی که در بستر فناوری‌های هوشمند رشد یافته است، نیازمند روش‌های آموزشی نوین مبتنی بر تعامل، شخصی سازی یادگیری و بهره گیری از فناوری‌های نوظهور است. بسیاری از سیاست‌های موجود در سند تحول بنیادین، همچنان بر رویکردهای سنتی انتقال دانش تأکید داشته و توانسته است همگام با الزامات آموزشی این نسل حرکت کند.

کلیدواژه‌ها: سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، نسل آلفا، تحلیل لایه علت‌ها.

۱. گروه مدیریت آموزشی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. نویسنده مسئول: گروه علمی مدیریت آموزشی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
Email: af.zamani.2020@gmail.com

۳. گروه علمی مدیریت آموزشی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

استناد: میرزائی فتح آباد، سعیده و زمانی مقدم، افسانه و قورچیان، نادقلی (۱۴۰۴). ارائه مدل تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر اساس نیاز نسل آلفا تا سال ۱۴۱۸، *نشریه علمی آینده پژوهی انقلاب اسلامی*، ۲(۶)، ۲۰۸-۱۷۳.

DOR: <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27173674.1403.5.1.1.3>

مقدمه و بیان مسئله

یکی از مهمترین بسترهای پرورش نسل آینده که در بیانیه گام دوم انقلاب بر آن تأکید شده، آموزش و پرورش است. آموزش و پرورش عامل اصلی و کلیدی توسعه اجتماعی اقتصادی، فرهنگی و سیاسی هر جامعه‌ای محسوب می‌شود و تجزیه و تحلیل عوامل مؤثر در رشد و توسعه جوامع پیشرفته، بیانگر آن است که همه این کشورها از آموزش و پرورش و مدارس کارآمد و متعالی برخوردار بوده اند (جلیلیان و غلامرضایی ورجی، ۱۴۰۱). سند تحول بنیادین یکی از مناقشه برانگیزترین موضوعات آموزش و پرورش در سال‌های اخیر بوده است. حدود یک دهه پس از ابلاغ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش اجرای این سند همچنان محل مناقشه میان مسئولان تدوین کننده و مجریان سند است. که تحقق اهداف این سند همانند تمام سیاست‌ها و اصلاحات آموزشی تحت تأثیر تعبیر و فرایندهای تعدیل و سازگاری مجریان آن قرار گرفته و لزوماً منطبق با مقصود آنان اجرا نمی شود (طاهری و همکاران، ۱۴۰۳).

هم اکنون که حدود ۱۱ سال از زمان تصویب این سند می گذرد و حسب بررسی های انجام شده نگرانی های اساسی در خصوص حرکت منظم نظام آموزش و پرورش کشور به سمت تحقق اهداف سند وجود دارد و حسب برخی ارزیابی عملکردها در اجرات سند در حد متوسط بوده است (اخلاقی و همکاران، ۱۳۹۹). سند تحول بنیادین که در سال ۱۳۹۰ به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید و در سال ۱۳۹۱ در افق ۱۴۰۴ برای آموزش نسل Z به مرحله اجرا رسید. اما، آیا تدابیری برای آموزش نسل آلفا در نظر گرفته بود؟ آیا شکاف نسلی عمیق بین تدوین کنندگان سند یعنی نسل X و Y و اعمال دیدگاه های خود در سند تحول بنیادین آ.پ جهت تعلیم و تربیت نسل آلفا که ذی نفعان اصلی و محور تحول هستند تدابیری اندیشیده شده بود؟ دلیل نارضایتی عوامل اجرایی، اولیا و دانش آموزان نسل آلفا از سند تحول بنیادین و آموزش مدارس چه بود؟ (دهنوی و همکاران، ۱۴۰۳؛ مجدالدین و همکاران، ۱۴۰۳؛ جامعه بزرگی و همکاران، ۱۴۰۲؛ معدن دار آرانی، امانی طهرانی و سرخابی، ۱۴۰۲؛ محمدی و همکاران، ۱۳۹۹؛ کوهی چنارقد و همکاران، ۱۳۹۹؛ ذاکری و طاهری دمنه، ۱۳۹۹؛ عباس زاده دیز، ۱۳۹۸؛ مرزوقی، عقیلی، مهرورز، ۱۳۹۵).

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش که با هدف تحول در نظام آموزشی و تربیت نسل توانمنددوین شده بود با ورود نسل آلفا، ظهور شرایط جدید اجتماعی تکنولوژیک نیازمند بازنگری است، دانش آموزان نسل آلفا به دلیل تجارب زیسته متفاوت و روندهای نوپدید جامعه، باورها و انتظارات کاملاً متفاوتی دارند. نسل آلفا، پس از نسل خاموش، نسل انفجار جمعیت کودکان، نسل ایکس، نسل وای یا هزاره و نسل زد متولد شده اند (مک کریندل و فل^۱، ۲۰۲۰). این نسل که متولدین بین سالهای ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۴ میلادی هستند، به عنوان جوان ترین نسل حال حاضر شناخته می شوند. آن‌ها در آینده‌ای نزدیک به محیط‌های کاری ورود پیدا خواهند کرد و جهانی متفاوت را رقم خواهند زد و به همین جهت شناخت نیازها و ویژگی‌ها و ادراکات آن‌ها از آموزش، مشاغل و محیط‌های کاری آینده ضرورت دارد (طاهری دمنه و یوسفی همدانی، ۱۴۰۲).

نسل آلفا، شخصیتی متفاوت از نسل‌های گذشته دارد. آن‌ها در طول توسعه سریع فناوری، متولد و بزرگ شدند. از دوران کودکی و بدو تولد به تعامل با فضای مجازی و سهولت فناوری موجود عادت کرده اند. کتابخانه‌ها به عنوان یک نهاد اجتماعی، در مواجهه با انقلاب صنعتی ۴.۰ و شکاف نسلی حاصل از آن می‌باشند؛ مهمترین خصوصیات نسل آلفا «هویت متصل و برساخته در فضای مجازی» است که موجب می‌شود تصور زیستن در جهانی بدون فناوری و اینترنت برای آن‌ها ناممکن باشد. بنابراین کلید ورود به دنیای آن‌ها فناوری است (مرجانی و برفی، ۱۴۰۲). نسل آلفا تمایل دارند هدایت یادگیری خود را به عهده گیرند، مرزهای میان یادگیری رسمی و غیررسمی را از میان بردارند و روش‌های تعاملی را جایگزین روش‌های یکسویه و سنتی انتقال اطلاعات سازند.

از طرفی قرار بود این سند برنامه‌ای برای تمامی نهادها و دست‌اندرکاران فعال در آموزش و پرورش باشد که حرکت‌ها و اقدامات بعدی را سمت و سو دهد. اما اهداف و نقشه‌های ترسیم شده، مطابق انتظار محقق نشدند. نقص در زیرساخت‌ها، باعث گردید سند تحول بنیادین، اصطلاحاً در نطفه خفه شود. بر اساس این سند نه تنها جایگاه معلمان بهبود پیدا نکرد، بلکه شاهد کاهش منزلت و جایگاه معلم در جامعه بودیم (صبوری و همکاران، ۱۴۰۳). معلمان گرفتار پیچ و خم‌های بزرگتری شدند که بر شدت عدم توجه به نیازهای آموزشی نسل آلفا افزوده شد. با توجه به مطالب عنوان شده

1 McCrindle & Fell

هدف پژوهش ارائه مدل تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر اساس نسل آلفا تا سال ۱۴۱۸ است که جهت تحقق این هدف باید به این سؤالات پاسخ داد:

- ۱) خلاءها و آسیب های سند تحول بنیادین آموزش و پرورش چیست؟
- ۲) عوامل تاثیرگذار و محورهای تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش تا سال ۱۴۱۸ کدام است؟

۳) زیرساخت ها و بسترهای لازم برای اجرای مدل تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش تا سال ۱۴۱۸ کدام است؟

۴) ساز و کارهای اجرایی مناسب جهت اجرای مدل تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش کدام است؟

بافت: چرا تکمیل مدل سند تحول بنیادین کنونی متناسب با نسل آلفا تا سال ۱۴۱۸ دارای اهمیت است؟

مبانی نظری پژوهش

سرعت و گستردگی تحولات محیطی و دستیابی به یافته های جدید در تمام عرصه های علمی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و به گونه ای است که نظام های آموزشی در دریافت این تحولات و انتقال آن به کودکان و نوجوانان با مشکل جدی روبرو هستند. نسل آلفا نسلی خلاق، پویا، با قدرت رهبری بالا و دارای ارتباط قوی با فناوری می باشد و وجود این ویژگی ها بر انتخاب های حرفه ای آنها در آینده تأثیرگذار خواهند بود و محیط های خانواده، مدرسه و سازمانی باید خود را با این ویژگی ها تطبیق دهند تا بتوانند تعاملی سازنده تر با این نسل داشته باشند (دوس ریس و تامپسون آگوستو^۱، ۲۰۱۸). اصطلاح آلفا را مک کریندل^۲ ابداع کرده است نسل آلفا فرزندان متولدین هزاره و اولین گروه جمعیتی هستند که به طور کامل در قرن بیست و یکم متولد شده اند آنها تا سال ۲۰۲۵ که جوانترین اعضایشان متولد خواهند شد، و حدود ۲ میلیارد نفر از جمعیت دنیا را تشکیل خواهند داد و از لحاظ ثروت، آموزش و سواد فناوری بهترین نسل تاریخ خواهند بود (فرتانه^۳، ۲۰۱۸). هنگامی که

1 dos Reis, Thompson. Augusto

2 McCrindle

3 Fournane

در آینده نسل آلفا نیروی کار غالب در جوامع شوند، محیط‌های کاری و آموزشی موفق هیچ شباهتی با محیط‌های کاری و آموزشی امروزی نخواهند داشت و موفقیت فردای آن‌ها در گرو شناخت درست از صاحبان اصلی آینده یعنی نسل آلفا است (طاهری دمنه و یوسفی همدانی، ۱۴۰۲). پنج مفهوم محوری: ۱. فناوری، ۲. بازی و سرگرمی، ۳. خانواده، ۴. آموزش و ۵. اشتغال، عمده‌ترین سرفصل‌های مطالعه و تحلیل نسل آلفا هستند و رسانه به صورت کاملاً آشکار در تمام این ابعاد، نقشی پررنگ دارد. نسل آلفا نسل سبک زندگی متاورسی است و زندگی این نسل نه تنها با رسانه، بلکه در رسانه جاری خواهد بود. این نوع سبک زندگی، افرادی که با این نسل در ارتباط هستند را با چالش‌هایی مواجه خواهد کرد که لازم است جامعه به منظور جلوگیری از ایجاد تعارض، خود را با این تغییرات درگیر کند تا بتواند تعاملی سازنده ای با آنها داشته باشد (حاجی آبادی، طاهری دمنه و ذاکری، ۱۴۰۱). درواقع با گسترش سریع اینترنت و افزایش تعداد کاربران فضای مجازی، بخش قابل توجهی از زندگی افراد در این فضا می‌گذرد؛ این روند افزایشی است و به علت امکانات متعدد آموزشی، ارتباطی، تفریحی، سرگرمی و خرید کالا، حضور در آن برای نسل نوجوان و جوان تقریباً اجتناب ناپذیر شده است (حسینی اسفیدواجانی، قربان جهرمی، درتاج و حسینی، ۱۴۰۲).

پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، همواره موضوع اصلاح و تحول و تغییر در آموزش و پرورش برای نظام انقلابی مطرح بوده است. این دیدگاه که آموزش و پرورش باید متناسب با آرمان‌ها و اهداف انقلاب اسلامی باشد، همواره از دغدغه‌های اصلی دولت و سیاستگذاران فرهنگی و اجتماعی جامعه قلمداد شده است. این مهم در قالب مدیریت تغییر همواره مدنظر مدیران اجرایی دولت هم بوده است و در بررسی‌های مربوط به دولت در جامعه ایران، توجه به حوزه تعلیم و تربیت و ایجاد تغییر و تحول در آن همواره مدنظر سیاستگذاران اجتماعی و فرهنگی دولت بوده است (پناهی و جمالی، ۱۴۰۲). از طرفی سند تحول بنیادین در سال ۱۳۹۰ تدوین و تا افاق ۱۴۰۴ را مد نظر قرار داده بود که سال پیش رو پایان افق مد نظر اجرایی این سند است. سند برنامه درسی ملی در مراحل فرایند تدوین خود تا قبل از مرحله اجرا، معیارها و گام‌های تدوین یک سیاست کلی را از دیدگاه سیاستگذاری کامل و صحیح طی نکرده است. همچنین نتایج حاکی از آن است که عدم انسجام در برنامه‌های درسی، تمرکزگرایی شدید در برنامه‌ریزی‌های درسی و نیز ثبات محتوای درسی در سالیان گذشته، از جمله ضروریات تدوین این سند بوده است؛ همچنین درک اهمیت مسأله از سوی متخصصان،

کارشناسان، مدیران ارشد، معلمان، فشار سیاست‌گذاران و ذینفعان و بازه زمانی طولانی مطرح بودن مسأله از عوامل اصلی در دستور کار قرارگیری این سند و تصویب رسمی آن در شورای عالی آموزش و پرورش بوده است (مهرگان و فرهادی راد، ۱۴۰۱). هر کشوری فرهنگ و ساختار اجتماعی و فکری مخصوص به خود را دارد، بنابراین بر اساس اهمیت محتوای هر درس موضوعات تدریس شده رتبه بندی می شوند (نصری^۱، ۲۰۲۴). از طرفی کشور در حال توسعه ما برای رسیدن به اهداف نظام آموزشی، توجه ویژه‌ای به نظریه‌های نوین همچون حکمرانی خوب داشته است. اما اکثر دلالت‌ها به صورت گزاره‌های کلی و غیرشفاف تدوین شده‌اند. با توجه به دلالت‌های تمرکززدایی و کیفیت تنظیم‌گری می‌توان گفت همچنان بازیگر کلیدی در اداره نظام تعلیم و تربیت، نظام حاکم می‌باشد و اعطای استقلال الزام به دو بازیگر دیگر حکمرانی خوب (جامعه مدنی و بخش خصوصی) در دستور کار جدی تدوین‌گران سند نبوده است. عدم نگاه و درک جامع به شاخص‌های حکمرانی خوب در تدوین سند از سوی تدوین‌گران می‌تواند ناشی از تمرکزگرایی، شناخت سطحی از حکمرانی خوب باشد (پورکریمی، حسن‌بندی و صمدی، ۱۴۰۳).

در تدوین سند تحول بنیادین سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان به طور کلی مؤلفه‌های تربیت جهانی را در نظر نگرفته‌اند و با بررسی تحلیل محتوای این سند می‌توان دریافت که از این موضوع مهم و اساسی که می‌تواند در تربیت نسل جدید اثرات مثبتی داشته باشد غفلت شده است. به نظر می‌رسد که طراحان و تدوین‌کنندگان سند تحول بنیادین به جای گنجاندن مسائل و موضوعات جهانی در کنار مسائل داخلی و ملی، بیشتر به جنبه‌های داخلی، محلی و محدود به منطقه جغرافیایی کشورمان توجه کرده باشند. این مسئله می‌تواند ناشی از ذهنیت و افکار و اندیشه‌های غالب و مسلط بر اعضای شورای طراح سند تحول بوده که بیشتر در موضوعات و مسائل داخلی و ملی مبتنی بر فرهنگ بومی و بدون توجه به اثرات جهانی شدن و نیز دیدگاه‌های مدرن و حتی پست مدرن باشد. همچنین ناآگاهی و ناآشنایی با مؤلفه‌های تربیت جهانی و نیز برنامه‌های آموزشی سایر کشورها در زمینه تربیت جهانی می‌تواند یکی دیگر از این دلایل باشد. از سوی دیگر، مباحث

مطرح شده در زمینه اسناد بین المللی از جمله سند ۲۰۳۰ در سالهای اخیر نیز گویای این واقعیت است که همچنان چالش نگاه به بیرون و کسب تجربه از کشورهای مترقی دارای نظام آموزشی پیشرو در سطح دیدگاه‌های فکری سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان وجود داشته و دارد و مشخص نیست که این یخ چه زمانی شکسته و آب می‌شود؛ و در آخر تأثیر دیدگاه‌های دینی و مذهبی بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بسیار برجسته است و فضای فکری طراحان سند نیز متأثر از این دیدگاه‌ها بوده است و در نتیجه فرصت و مجال ورود مباحث جهانی به سند وجود نداشته و در نتیجه از این موضوعات در سند تحول بنیادین غفلت شده و متعاقب آن نیز طراحان برنامه‌های درسی نیز که بر مبنای اسناد بالادستی اقدام به تدوین کتاب‌های درسی می‌کنند، نتوانسته‌اند این موضوعات را در متن کتاب‌های درسی بگنجانند (حسینی و اسماعیلی، ۱۴۰۰). شرایط محیطی و فناورانه به حدی پیچیده و مبهم شده است که سازمانها دیگر نمی‌توانند با رویکردها و شیوه‌های سنتی مسائل و مشکلات مدیریتی و اداری خود را حل کنند؛ بنابراین سازمان‌های امروزی باید با درک تغییرات بنیادی و اساسی در راهبرد، ساختار، روش‌ها و فناوری ضمن برطرف کردن گره‌ها، ابهامات و پیچیدگی‌های جاری، قادر به تضمین بقای بلند مدت خود باشند (طباطبایی، سلیمانی و شفیعی زاده، ۱۴۰۱).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پیشینه پژوهش

پژوهش های متعددی در زمینه اهمیت و نیازهای آموزشی نسل آلفا و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش انجام شده است جدول ۱ نشان دهنده برخی از این پژوهش ها می باشد:

جدول ۱. پژوهش های انجام شده مرتبط با موضوع پژوهش

ردیف	نام و نام خانوادگی و تاریخ	موضوع	نتیجه
۱	جوادی نیا و فخاری (۱۴۰۳)	بررسی و اولویت بندی عوامل موثر بر رضایتمندی دانشجومعلمانی دانشگاه فرهنگیان مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب	کیفیت ضعیف امکانات آموزشی موجب عدم رضایت دانشجو معلم ها که در آینده نزدیک وارد مدارس می شوند دانست.
۱	طاهری و همکاران (۱۴۰۲)	معناسازی مدیران مدرسه در مسیر پیاده سازی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش	از منظر مدیران مدرسه مقصود اصلی از اجرای سند چندان حاصل نشده است. توجه سیاستگذاران به عوامل شکل دهنده معناسازی می تواند در طراحی سیاست های آموزشی و اجرای مؤثرتر آن ها کمک کننده باشد
۲	عبدالخالقی، حمزه نژاد و فیضی (۱۴۰۳)	الگوی کالبدی مدارس بر اساس سند تحول بنیادین	تحقق الگوهای محتوایی سند تحول، به خصوص معلم محوری و روش های یادگیری فعال و جنبه های تربیتی اجتماعی نیازمند محیط های منعطف و چندانگانه، به خصوص محیط های یکپارچه و تنوع در امکانات و محیط است
۳	اسلامی، بهرامی و وجدانی (۱۴۰۳)	طراحی الگوی نیازسنجی آموزش معلمان	حرفه معلمی نیازمند شایستگی هایی است که متناسب با تحولات جامعه (تغییر نسل دانش آموزان، شرایط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و غیره... باید به روزرسانی

			شود؛ بنابراین الزام است، متولیان امر برنامه های آموزشی برای توسعه صلاحیت های حرفه ای متناسب با وضعیت کنونی و آینده را پیشبینی کنند. موضوع اسناد تحولی در نظام آموزش و پرورش ایران است که شامل برنامه درسی ملی و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است.
	نژادی، استادی و گودرزی ^۱ (۱۳۹۹)	تحلیل پیکره روش دیدبانی در آینده پژوهی و شناخت مدل های آن جهت به کارگیری در مراکز آینده پژوهی	از آنجاکه سند چشم انداز به آینده های آرمانی در دنیایی پرقاب و پیچیده و به سرعت در حال تحول میپردازد، ضرورت سیاست گذاری و آینده نگری را بیش از پیش نمایان میکند و یکی از مهمترین ابزارها و مبانی مورداستفاده در این ارتباط، آینده پژوهی است که از فرایندهای نظام مند و تعاملی برای ایجاد چشم اندازهای میان مدت و بلندمدت بهره میگیرد.
۴	فرماندو و پرمداسا ^۱ (۲۰۲۴)	استفاده از گیمیفیکیشن و یادگیری مبتنی بر بازی در آموزش نسل آلفا	یادگیری مبتنی بر بازی و یادگیری تعاملی از ویژگی های بارز نسل آلفا است
۵	گیسون ^۲ (۲۰۲۴)	آزمایش خواندن: توسعه نسل آلفا	با توجه به کاهش محسوس سطح خواندن در دانش آموزان نسل آلفا، شورای ملی کیفیت معلم در حال حاضر تغییراتی را در سیاست های خود جهت بهبود مهارت خواندن این نسل بر پایه آماده سازی معلمان کارآمد، و بهبود مطالعه دانش آموزان در مدارس متمرکز است، پیشنهاد کرده است؛ این سیاست ها عبارتند از: تنظیم دقیق استانداردهای برنامه های آمادگی معلم جهت خواندن، انجام آزمون و ارائه مجوز به معلمان در آموزش مهارت خواندن، حمایت از معلمان در حفظ مطالب و

1 Fernando & Premadasa

2 Gibson

			افزایش کیفیت ارائه مطالب و روش های یادگیری و یاددهی حرفه ای بود.
۶	اندرشچوک و همکاران ^۱ (۲۰۲۲)	اطلاعات و محیط آموزشی نوین در چارچوب نظریه نسل ها	نیاز مبرم امروز، ایجاد الگویی جدید از محیط اطلاعاتی و آموزشی است که با در نظر گرفتن تغییرات جامعه و در ذهن دانش آموزان، امکان استفاده کیفی از خلاقیت را فراهم کند.
۷	یوسفی همدانی و همکاران(۱۴۰۲)	شکاف نسلی و راهبردهای یاددهی و یادگیری	آلفاها تمایل دارند در یادگیری خود حرف اول را بزنند، مرزهای بین یادگیری رسمی و غیررسمی را محو کنند و روش های یک طرفه سنتی را با روش های تعاملی جایگزین کنند.
۸	جعفری ثانی و کرمی(۱۴۰۲)	تجربیات معلمان از آماده سازی آنان در راستای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران	نتایج پژوهش نشان دهنده ۳۷ مضمون و ۱۲ بعد است که در رابطه با انتظارات معلمان از آماده سازی آنان در راستای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران شامل انتظارات مدرسه ای، انتظارات سازمانی و انتظارات اجتماعی بوده است. در خصوص تجارب معلمان از آماده سازی آنان در راستای سند تحول بنیادین شامل تجارب درون مدرسه ای، تجارب تخصصی، تجارب شخصی و تجارب پوچ می باشد. همچنین به زعم مشارکت کنندگان عوامل شخصی و اجرایی در راستای عوامل تسهیل کننده اجرای سند تحول بنیادین و عوامل نگرشی، سازمانی و اقتصادی در راستای عوامل بازدارنده سند تحول بنیادین محسوب می گردد.
۹	صالحی و عین خواه(۱۴۰۲)	تحلیل محتوای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در توجه به تربیت حرفه ای و مهارت آموزی	سند در تعاریف ساحت های تعلیم و تربیت، شایستگی های پایه و بیانیه مأموریت ها، به تربیت حرفه ای و مهارت آموزی به صورت مناسبی توجه داشته است؛ ولی برخلاف طرح موضوع در تعاریف سند، به تربیت حرفه ای و مهارت آموزی در گزاره های ارزشی بیانیه ارزش های سند (۵ گزاره از ۳۰ گزاره)، ویژگی های

			مدرسه در افق ۱۴۰۴ (۲) ویژگی از ۱۷ ویژگی)، مؤلفه‌های تربیت دانش‌آموزان در اهداف کلان سند (۴) مؤلفه از ۴۵ مؤلفه تربیت)، هدف‌های عملیاتی (۴) هدف از ۲۳ هدف) و راهکارهای عملیاتی (سهم ۶ درصد، ۸ راهکار از ۱۳۱ راهکار) به‌صورت مناسب توجه نشده است.
۱۰	نویدکیا و همکاران (۱۴۰۰)	واکاوی اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش	چهار عامل نقش سازمان مجری، نقش نظام تدوین خط مشی‌گذاری، نقش مجریان خط مشی، نقش ماهیت خط مشی، بر موفقیت و عدم موفقیت سند تحول بنیادین آموزش و پرورش تأثیر بسزایی داشته و طبق داده‌های بدست آمده در مجموع سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در اجرا با شکست همراه بوده است همچنین نتایج نشان می‌دهد به جای سندنویسی مجدد در آموزش و پرورش پیشنهاد میشود اسناد موجود نظیر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در ابتدا اجرایی شود و بعد به بحث سندنویسی بپردازیم که اجرای اسناد در آموزش و پرورش نیازمند داشتن انگیزه کارکنان و مجریان است. همچنین اجرایی شدن اسناد موجود در آموزش و پرورش از قبیل سند تحول بنیادین نیازمند درک و قبول مجریان و معلمان می باشد.
۱۱	اخلاقی، صالح و نویدادهم (۱۳۹۹)	تحلیل مناقشات موجود در اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش با رویکرد بازیگرمحور	اختلافات و تعارضات متعددی میان بازیگران وجود دارد و بنابراین با شرایط موجود اطمینانی به اجرای سند در افق پیش رو وجود ندارد و لذا لازم است به سمت انسجام و همگرایی نهادها حرکت کرد.
۱۲	اخلاقی، صالح و نویدادهم (۱۳۹۹)	آینده پژوهی اجرای اهداف سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در افق ۱۴۰۴	از ۵۸ بازیگر اولیه مرتبط با سند، ۱۴ بازیگر کلیدی هستند که در میان آنها اجماع و توافق کاملی درباره مفاد، اهداف و اجرای سند وجود ندارد. به عبارتی انسجام نهادی کافی میان بازیگران کلیدی برای اجرا سند برقرار نیست. همچنین در باره اهداف یا مسایل یا محورهای

			اصلی سند تحول نیز سازگاری کاملی میان عاملان و نهادها وجود ندارد. به عبارتی هرچند نهادها مخالفتی با مضامین سند ندارند اما اصرار، اهتمام و جدیتی که برای اجرا و پیاده سازی این سند ملی در افق پیش رو لازم است را ندارند. لذا پیش بینی می شود در افق پیش رو، اجرا و پیاده سازی سند با چالش های اساسی از سوی نهادها و بازیگران روبرو شود و نهاد متولی (شورای عالی آموزش و پرورش) لازم است با ایجاد مفاهیم سیاستی و سازگاری نهادی زمینه ایجاد توافق و هماهنگی بیشتر را فراهم آورد.
۱۴	زیاتدینوف و سیلیرز ^۱ (۲۰۲۱)	نسل آلفا: درک گروه بعدی در دانشگاه	نسل آلفا نسلی کارآفرین، نوآور با توانایی تفسیر اطلاعات و سطوح بالای ادراک و تحت تاثیر رسانه های اجتماعی، ارتباطات اجتماعی، هستند که باید در رویکردهای یاددهی-یادگیری آینده در سطوح عالی در نظر گرفته شود
۱۵	مانیر و نودین ^۲ (۲۰۲۱)	طراحی آموزشی برای نسل آلفا	آموزش و پرورش به عنوان نهادی برای تشکیل نیروی انسانی، وظیفه اصلی انتقال علوم و دانش، شکل گیری شخصیت و شخصیت انسانی و نیز تولید مثل (نامزد) است. آموزش و پرورش در توسعه خود با چالش های تغییر زمان و شخصیت نسلی که در زمان حال زندگی می کند مواجه بوده است. بنابراین انتظار می رود که آموزش بتواند خود را به تغییراتی تبدیل کند که همچنان رخ می دهد چالش های مؤسسات آموزشی را در جنبه های اهداف آموزشی، جهت گیری فرآیند آموزشی در آینده و نتایج مؤسسات آموزشی در دوران انقلاب صنعتی چهارم مورد تحلیل قرار می دهد. همچنین حضور نیروی انسانی در مؤسسات آموزشی در آینده از نسل آلفا نشأت می گیرد.

1 Ziatdinov & Cilliers

2 Munir & Nudin

۱۶	جویک و شجو ^۱ (۲۰۲۱)	نیازهای آموزشی نسل آلفا	نتایج پژوهش حاکی از توافق نسبی در چشم انداز آینده رایانه در آموزش و پرورش و همچنین نگاه متفاوت به نقش نظام آموزشی است که بیش از پیش بر ضرورت گفت و گو در توجه به این موضوع تأکید می کند.
----	-----------------------------------	----------------------------	--

مطابق با مطالب ارائه شده تدوین مدل تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جهت آمادگی برای ورود به نسل آلفا نیازمند بازنگری، اصلاح و تدوین راهبردها و استراتژی‌های توسعه آموزش و الگوهای موجود چه در محیط مجازی و چه در مدارس به صورت حضوری بر اساس نیازهای جامعه در آینده با توجه به ویژگی‌های دانش آموزان نسل آلفا و کم کردن شکاف کنونی اسناد بالادستی با سطح توقعات و نیازهای دانش آموزان نسل آلفا به یادگیری با توجه خاص به بعد عمومیت و فراگیری گسترده، تمرکز بر دیدگاه جامع در یادگیری، توجه به شیوه‌های دسترسی سریع و آسان به منابع آموزشی و تحقق عدالت آموزشی در قالب یک مدل ضروری است. بنابراین با توجه به مطالب عنوان شده پژوهش حاضر در صدد بازنگری و تکمیل سند آموزش کنونی با پاسخگویی به نیازهای اکنون و آینده آموزش با توجه به نسل آلفا و نسل بعد در قلمرو ۱۴۱۸ است.

روش پژوهش

نوع این پژوهش از منظر هدف کاربردی است و در زمره پژوهشهای ترکیبی قلمداد میشود. همچنین این پژوهش از منظر بازه زمانی پژوهش از نوع پیمایشی است. در راستای پاسخ به پرسشهای این پژوهش گام‌های ذیل برداشته شد:

تحلیل لایه علت ها ۲: در این روش به اقتباس از روش پژوهش ماری کانوی^۳ در سطح لیتانی، به جمع آوری مبانی نظری پژوهش از طریق مقالات چاپ شده معتبر در زمینه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و مطالعه کتابخانه ای و بررسی سند آمایش سرزمین و برنامه هفتم توسعه در خصوص آموزش

1 Jukić & Škojo

2 Casual layered analysis

3 Maree Conway

و پرورش و مصاحبه با جامعه آماری به صورت نشست تخصصی، مصاحبه فردی و گروهی از نمونه جامعه آماری بود. با طرح پرسش (۱) خلاء ها و آسیب های سند تحول بنیادین موجود در مرحله اول اجرا که برای ترسیم آینده مطلوب نباید تکرار شوند شما چگونه توصیف می کنید؟؛ در سطح سیستمی لایه دوم تحلیل لایه علت ها دو پرسش با توجه به جمع بندی که در لایه لیتانی انجام شد، مطرح شد. (۲) به باور شما چه عواملی سیستمی در به وجود آمدن این خلاء ها و آسیب ها؛ از دیدگاه شما تاثیرگذار بود که در حال تحریک عدم رضایت نسل آلفا از سند کنونی هستند که به دست لیتانی شرح داده شد؟ (۳) چه بسترها و زیر ساخت های در مرحله اول اجرا سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به عنوان محرک های تغییر در حال تحریک عدم رضایت نسل آلفا از سند کنونی هستند که به دست لیتانی شرح داده شد؟

در لایه سوم علت ها، سطح جهان بینی در مرحله اول به بررسی پژوهش های مرتبط و مورد تایید در خصوص موضوع پژوهش که به پاسخگویی سوال این پژوهش در این لایه کمک می کرد پرداخته شد و سپس در مرحله دوم از نمونه جامعه آماری این سوال پرسیده شد که از دیدگاه شما با توجه به مطالب ارائه شده در سوال ۳ و ۲ و ۱ چه فرضیه و سازوکارهایی برای اجرای مجدد سند تحول بنیادین تا افق ۱۴۱۸ مناسب می دانید که اکنون در حال تحریک سبب های اجتماعی هستند؟ دیدگاه چه کسانی در این امر غالب است؟ صدا و نظرات چه کسانی شنیده نشده است؟

و در نهایت با توجه به مطالب جمع بندی شده در سطح چهارم، جهانی و استعاره چند سوال مطرح شد: ادامه با سند تحول بنیادین کنونی چه تاثیر برآموزش نسل آلفا دارد؟ با استفاده از خیال پردازی/اسطوره/استعاره یک تصویر لحظه ای از گفتمان خود ایجاد کنید. سوال های پیش رو بحث بعدی را سبب شد: آیا به باور شما، اختلاف مورد نظر واقعی است یا یک کلیشه نادرست؟ اگر واقعی است برای ویا رویی با اختلاف چه اقدامی باید انجام شود؟ برای ترسیم الگو و روش تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر اساس نسل آلفا چه چه فرضیه های باید تغییر کند؟ چه گروهی می توانند بهترین یاری دهنده باشند؟

در روش تحلیل لایه علت ها، چون از طریق مصاحبه و پرسش از خبرگان، پیران های تاثیرگذار بر آینده ی آموزش و پرورش را شناسایی و استعاره های مختلف را برای آینده ترسیم می کند؛ اما این روش به تنهایی برای تحلیل دقیق روابط بین پیران ها و شناسایی پیران های با بیشترین اثرگذاری و

اثرپذیری کافی نیست. بنابراین نرم افزار میک مک ابزاری است که با تحلیل کمی و ساخت ماتریس تاثیر متقابل پیشران ها، به شناسایی پیشران های کلیدی و درک بهتر از پویایی مدل تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش متناسب با نسل آلفا می کند. به طور خلاصه، می توان گفت که استفاده از روش تحلیل لایه علت ها و نرم افزار میک مک به صورت مکمل، در تحلیل جامع و دقیق تر آینده ی آموزش و پرورش کمک کرده است. در تحلیل میک مک ابتدا با بررسی و مرور ادبیات، نظرات خبرگان، نتایج تحلیل لایه علت ها پرداخته شد و تعداد ۱۳۰ عامل کلیدی استخراج شد و از ۱۰ نفر منتخب مصاحبه شوندگان تقاضا شد درجه اهمیت و احتمال رخ داد هر یک از عوامل در تحقق آینده آموزش و پرورش تا سال ۱۴۱۸ را بر اساس طیف مشخص شده انتخاب نمایند.

در مرحله اول تکمیل پرسشنامه بر اساس امتیاز نمونه جامعه آماری تعداد ۴۸ پیشران حذف شد. در مرحله دوم تکمیل پرسشنامه بر اساس امتیاز نمونه جامعه آماری تعداد ۲۶ پیشران حذف شد. در مرحله سوم تکمیل پرسشنامه بر اساس امتیاز نمونه جامعه آماری تعداد ۱۸ پیشران حذف شد.

در مرحله چهارم و نهایی تکمیل پرسشنامه بر اساس امتیاز نمونه جامعه آماری تعداد ۲۳ پیشران حذف شد و مجموعاً ۱۵ عامل کلیدی یا پیشران انتخاب شدند. و در نهایت در قالب ماتریس ترکیبی در ارتباط میزان وابستگی و قدرت نفوذ پیشرانهای مورد نیاز ارائه مدل تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش متناسب با نسل آلفا برپایه قدرت نفوذ و میزان وابستگی هر پیشران طراحی و شرح داده شد. جامعه پژوهش در بخش تحلیل لایه علت ها با انتخاب هدفمند، صاحب نظران و خبرگان مسلط و مطلع به موضوع پژوهش است که پیشینه علمی معتبر در زمینه موضوع مرتبط با پژوهش را داشتند به تعداد ۴۳ نفر، و در بخش میک مک تعداد ۱۰ نفر از خبرگان و اساتید مطرح و دخیل در تدوین یا عوامل اجرای کلیدی سند، که دارای پیشینه علمی و پژوهشی قوی تری نسبت به ۳۳ نفر دیگر دخیل در مصاحبه، به صورت هدفمند انتخاب شدند.

جدول ۲. جامعه آماری

مستغیر	طبقه	فراوانی (در بخش	مستغیر	طبقه	فراوانی (در بخش	مستغیر	طبقه	فراوانی (در بخش	مستغیر	طبقه	فراوانی (در میک
محل خدمت	وزارتخانه	۳	تخصصیات	دکتری	۸	جنسیت	بالای ۲۰ سال	۸	فراوانی (در بخش	۷	فراوانی (در میک
	اداره کل	۷		فوق لیسانس	۲۵		۲۰ تا ۱۱ سال	۲۷		۳	
	مناطق	۱۳		لیسانس	۱۰		زیر ۱۰ سال	۸		۰	
	مدارس	۱۵	زن	۱۵							
	اساتید دانشگاه	۵	مرد	۲۸							

یافته‌های پژوهش

لیتانی

در ادامه می‌توانید واکنش‌های نمایان گر را به پرسش سطح لیتانی مشاهده کنید:

شما خلاء ها و آسیب‌های سند تحول بنیادین موجود در مرحله اول اجرا که برای ترسیم آینده مطلوب مورد نیاز نسل آلفا نباید تکرار شوند چگونه توصیف می‌کنید؟

جدول ۳. واکنش به سوال لیتانی

من حس می‌کنم مهارت دانش‌آموزان بیشتر از معلمان است - عدم آموزش کافی دبیران جهت آموزش دانش‌آموزان نسل آلفا - منابع و امکانات مدارس بسیار کم است - ۵۰ درصد دبیران نمی‌توانند با ابزارهای هوشمند یا دیجیتال کار کنند - من در طول دوران خدمتم ندیدم که ارزیابی مداوم از کادر آموزشی و اجرایی مدارس انجام بشود - از نگاه من سند یکبار کامل توضیح داده شود گنگ و نامفهوم است - اجرای سند کاملاً تحت تاثیر شرایط اقتصادی، سیاسی تغییر می‌کند - هر مدیر کل یا وزیری که عوض می‌شود

اجرای سند و درجه اهمیت آن تغییر می کند- ۳۰ درصد مدارس تهران حتی ویدئو پروژکتور ندارد چه برسه تخته هوشمند و سیستم رایانه- سند خیلی آرمانی هست و به واقعیت ها توجه نکرده- تنها ساحتی که خوب به مرحله اجرا در آمد ساحت دینی و اعتقادی بود- ساحت فناورانه نیاز به منابع و امکانات و نیروی آموزش دیده و بودجه دارد- عدالت آموزشی فقط در سند است و در واقعیت نیست- من احساس میکنم اگر سازمانها یا نهادهای دیگر در اجرای سند حمایت می کردند نتیجه بهتری ملاحظه می شد- من فکر میکنم مسئولین ما در بخش اجرایی سند آگاهی کاملی نسبت به اهداف و رویکردهای سند ندارند- مدارس غیرانتفاعی و برخوردار رویکر آموزشی خاص خود را دارند از سند تبعیت نمی کنند- کاش در سند در ساحت اقتصادی راهکارهای قابل اجرایی برای دانش آموزان در نظر می گرفت- من ناراحتم چون سندی به اجرا در آمد که بودجه کافی در اختیار نداشت- اگر سند تحول آپ سند آمایش سرزمین را در نظر می گرفت عدالت آموزشی بهتری تحقق پیدا می کرد- سند تحول بنیادین در زمینه تربیت اقتصادی ضعیف عمل کرده است- کاش در آموزش از روش های خلاقانه و بازی استفاده می شود تا دانش آموزان با علاقه بیشتر به یادگیری می پرداختن- اصلا سند خودش از لحاظ اسلوب بندی مشکل دارد- اهداف سند کلی و ارزشی هستند- سند به نقش و نیاز زینفعان توجه ناقصی داشته- کاش از خود دانش آموزان هم قبل تدوین سند مصاحبه ای در خصوص نیازهایشان گرفته می شد- سند در مقابل تهاجم فرهنگی و جهانی شدن که با گسترش هوش مصنوعی و دیجیتال در بین دانش آموزان در حال مشاهده است تدابیری نداشت - من حس میکنم کسانی سند را نوشته اند که سال ها از دنیای واقعی آموزش و کلاس درس فاصله داشتند

سطح علت های اجتماعی و سیستماتیک

جدول شماره ۴ واکنش نمایانگری را به این سوال نشان می دهد:

الف) به باور شما چه عواملی سیستمی در به وجود آمدن این خلاء ها و آسیب ها؛ از دیدگاه شما تاثیرگذار بود که در حال تحریک عدم رضایت نسل آلفا از سند کنونی هستند که به دست لیتانی شرح داده شد؟

ب) چه بسترها و زیر ساخت های در مرحله اول اجرا سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به عنوان محرک های تغییر در حال تحریک عدم رضایت نسل آلفا از سند کنونی هستند که به دست لیتانی شرح داده شد؟

جدول ۴. واکنش به سوال های سطح علت های اجتماعی و سیستماتیک

الف) عدم پیوست اجرایی و بودجه‌ای سند: در بسیاری از کشورها، اجرای برنامه‌های آموزشی با بودجه کافی همراه است، اما در ایران، عدم تأمین مالی موجب شده که اجرای بسیاری از بخش‌های سند، صرفاً روی کاغذ باقی بماند - تمرکزگرایی و نبود مدیریت آموزشی چابک: تصمیم‌گیری متمرکز در نظام آموزش و پرورش باعث شده است که نهادهای استانی و مدرسه‌ها قدرت اجرایی کافی برای انطباق سند با شرایط محلی نداشته باشند - عدم هماهنگی بین‌سازمانی: برخی از مشکلات ناشی از این است که بین نهادهای مرتبط با آموزش (مانند وزارت کار، صنعت، و سازمان‌های فناوری) همکاری ساختاریافته‌ای وجود ندارد - پایداری کم سیاست‌ها در آموزش و پرورش: تغییر مکرر وزرا و مدیران منجر به تغییر اولویت‌ها و بی‌ثباتی در اجرای سند شده است - عدم توجه به تغییرات فناوری و نیازهای نسل آلفا: سند به نیازهای آینده‌نگرانه دانش‌آموزان توجه کافی نکرده و با رشد سریع فناوری‌هایی مانند هوش مصنوعی، شکاف بین مدرسه و دنیای واقعی بیشتر شده است - نبود رویکرد داده‌محور در سیاست‌گذاری آموزشی (نبود پایگاه داده قوی برای رصد وضعیت آموزش، نبود مکانیزم‌های ارزیابی مستمر) - ضعف در مشارکت ذی‌نفعان (معلمان، دانش‌آموزان، والدین) - نگاه ایدئولوژیک سند به آموزش، به جای نگاه مهارت‌محور - آموزش و پرورش به‌عنوان یک نهاد اجرایی، نه یک نهاد سیاست‌گذار مستقل (وابستگی شدید آموزش و پرورش به دولت، ضعف در دیپلماسی آموزشی) - تمرکز بیش‌ازحد بر نمره و کنکور، به جای یادگیری عمیق

ب) نسل آلفا در دنیای دیجیتالی و مبتنی بر فناوری رشد کرده‌اند، اما زیرساخت‌های مدارس سنتی و ناکارآمد است - عدم سرمایه‌گذاری در فناوری آموزشی، عدم آموزش معلمان برای کار با ابزارهای دیجیتال، و سیاست‌های ناهماهنگ باعث شده است که مدارس به‌درستی نتوانند با نیازهای نسل آلفا هماهنگ شوند - فقدان عدالت آموزشی در دسترسی به فناوری‌های آموزشی (مدارس دولتی در مقابل مدارس خصوصی) نیز این شکاف را عمیق‌تر کرده است - عدم ثبات در سیاست‌های آموزشی باعث شده است که سند تحول به‌طور مداوم دستخوش تغییر شود - بسیاری از اهداف یا به‌درستی اجرا نشده‌اند یا با تغییرات مدیریتی متوقف شده‌اند، در نتیجه، دانش‌آموزان نسل آلفا با آموزشی پراکنده و نامنسجم مواجه شده‌اند - عدم برنامه‌ریزی بلندمدت و عدم اجرای مستمر اصلاحات موجب شده که آن‌ها احساس کنند سیستم آموزشی به نیازهای واقعی‌شان پاسخگو نیست - سند تحول بدون در نظر گرفتن منابع مالی، اجرایی و انسانی تدوین شده است، در نتیجه، بسیاری از بخش‌های آن فقط در حد نظریه باقی مانده‌اند - عدم تأمین مالی مدارس، عدم آموزش معلمان، و نبود نیروی متخصص برای اجرای سند باعث شده که بسیاری از وعده‌های سند، غیرقابل تحقق باشند - در کشورهای پیشرو، سندهای تحول‌آفرین با حمایت‌های مالی و سیاست‌های

پشتیبان اجرا می‌شوند، اما در ایران، تخصیص بودجه به آموزش و پرورش پایین است - عدم هماهنگی بین نهادهای آموزشی که موجب نابرابری در اجرای سند شده است - عدم پاسخگویی سند به نیازهای آینده و مهارت‌های جدید که باعث کاهش ارتباط دانش‌آموزان با محتوای آموزشی شده است.

جهان بینی و معرفت

جدول شماره ۵، واکنش‌هایی را به این سوالات نشان می‌دهد:

الف) چه فرضیه و سازوکارهایی برای اجرای مجدد سند تحول بنیادین تا افق ۱۴۱۸ برای نسل آلفا مناسب

می‌دانید که اکنون در حال تحریک سبب‌های اجتماعی هستند؟

ب) دیدگاه چه کسانی در این امر غالب است؟

ج) صدا و نظرات چه کسانی شنیده نشده است؟

جدول ۵. واکنش به پرسش‌ها درباره جهان‌بینی

الف) اجرای سند تحول باید متناسب با تحولات فناوری و نیازهای دیجیتالی نسل آلفا باشد (طراحی برنامه‌های آموزش ترکیبی (Blended Learning) که ترکیبی از آموزش حضوری و آنلاین باشد؛ استفاده از هوش مصنوعی و شخصی‌سازی یادگیری برای هر دانش‌آموز بر اساس سبک یادگیری او؛ توسعه مدارس هوشمند و یادگیری دیجیتال برای همگام‌سازی مدارس با دنیای واقعی) - اجرای موفق سند نیازمند ثبات مدیریتی و عدم تغییر مداوم سیاست‌های کلان است (تدوین یک نقشه راه ۱۵ ساله با ضمانت اجرایی فرابخشی که با تغییر وزرا و دولت‌ها دستخوش تغییرات اساسی نشود؛ ایجاد سازوکار نظارتی مستقل برای جلوگیری از تغییرات ناگهانی در اجرای سند) - برای موفقیت سند، باید از مدل‌های جهانی آموزش الهام گرفت و آن‌ها را بومی‌سازی کرد (مطالعه و تطبیق مدل‌های موفق آموزشی مانند فنلاند، سنگاپور و کره جنوبی؛ بومی‌سازی روش‌های نوین آموزشی مانند آموزش مبتنی بر پروژه (PBL) و بازی‌محور (Gamification)) - تحقق عدالت آموزشی و رفع نابرابری‌های منطقه‌ای در اجرای سند ضروری است (اختصاص بودجه هدفمند به مناطق محروم برای توسعه زیرساخت‌های آموزشی؛ نظارت و ارزیابی مستمر برای اطمینان از اجرای عادلانه سند در تمام استان‌ها) - اجرای سند تحول بدون پیوست اقتصادی و بودجه‌ای، شکست خواهد خورد (تعیین منابع مالی پایدار و قانونی برای اجرای سند (مانند مالیات ویژه برای توسعه آموزش)؛ جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و مشارکت شرکت‌های دانش‌بنیان برای تأمین منابع آموزشی) - اجرای سند بدون مشارکت معلمان و دانش‌آموزان، اثربخش نخواهد بود (ایجاد سازوکار مشارکتی برای دریافت بازخورد مستمر معلمان و دانش‌آموزان در فرآیند اجرا؛ توانمندسازی معلمان از طریق برنامه‌های آموزش حرفه‌ای پیوسته).

ب) سیاست‌گذاران و مدیران ارشد آموزش و پرورش که تصمیمات کلان را می‌گیرند اما عمدتاً نگاه از بالا به پایین دارند- نهادهای مذهبی و ایدئولوژیک که رویکردهای دینی و اعتقادی را در سند پررنگ کرده‌اند - مدیران مدارس غیردولتی و مؤسسات آموزشی خصوصی که به صورت مستقل از سند عمل می‌کنند و نقش غیررسمی پررنگی دارند- تصمیمگیران اقتصادی و بودجه‌ای که تخصیص منابع مالی را کنترل می‌کنند و بسیاری از اهداف سند را به دلیل محدودیت‌های مالی اجرایی نمی‌کنند

ج) دانش‌آموزان (نسل آلفا): در فرآیند تدوین و اجرای سند، نظر و نیازهای واقعی نسل آلفا نادیده گرفته شده است. آن‌ها با دنیای دیجیتال، تفکر انتقادی، و یادگیری مهارت‌محور رشد کرده‌اند، اما سند تحول هنوز به شیوه‌های سنتی متکی است - معلمان و مدیران مدارس دولتی: معلمان و مدیران مدارس دولتی که در خط مقدم اجرای سند قرار دارند، اغلب نادیده گرفته شده و فقط موظف به اجرای سیاست‌ها هستند. اما اجرای سند بدون توانمندسازی و حمایت از آن‌ها موفق نخواهد شد- والدین و خانواده‌ها: نقش والدین در اجرای سند و پیگیری نیازهای آموزشی فرزندانشان مورد توجه قرار نگرفته است، درحالی‌که آن‌ها می‌توانند عامل کلیدی در حمایت از تغییرات آموزشی باشند- کارشناسان و پژوهشگران مستقل آموزشی: بسیاری از سیاست‌های سند تحول، بدون بررسی دقیق پژوهش‌های مستقل و تجربه‌های جهانی طراحی شده است. نظرات متخصصان آموزشی که نگاه بی‌طرفانه و علمی دارند، کمتر شنیده شده است- دانش‌آموزان مناطق محروم و مدارس دولتی: عدالت آموزشی به عنوان یکی از اهداف سند مطرح شده، اما دانش‌آموزان مناطق کم‌برخوردار عملاً از تحولات آموزشی جا مانده‌اند

استطوره/استعاره

این بخش پاسخ‌های را به این پرسش می‌دهد:

الف) ادامه با سند تحول بنیادین کنونی چه تاثیر بر آموزش نسل آلفا دارد؟

گسترش شکاف بین آموزش رسمی و دنیای واقعی (نسل آلفا در دنیای دیجیتال، هوش مصنوعی، و اطلاعات بی‌مرز رشد می‌کند، اما سند تحول همچنان به شیوه‌های سنتی وابسته است. این تضاد، مدرسه را به محیطی نامرتبط با زندگی واقعی آنان تبدیل می‌کند) افزایش بی‌انگیزگی و نارضایتی دانش‌آموزان از یادگیری (سند کنونی بر حفظیات و محتوای کلیشه‌ای تأکید دارد، درحالی‌که نسل آلفا یادگیری فعال، حل مسئله، و تجربیات تعاملی را می‌طلبد. این تفاوت رویکردها، بی‌انگیزگی و عدم تعلق دانش‌آموزان به مدرسه را تشدید خواهد کرد) نابرابری آموزشی شدیدتر خواهد شد (مدارس غیرانتفاعی و خانواده‌های مرفه، خود را با تحولات جهانی وفق می‌دهند، اما مدارس دولتی که ملزم به اجرای سند تحول هستند، در همان چارچوب سنتی

باقی می‌مانند. این روند، نابرابری آموزشی را بیشتر کرده و فرصت‌های برابر یادگیری را از بین خواهد برد) دانش‌آموزان مهارت‌های آینده را کسب نخواهند کرد(درحالی‌که مشاغل آینده نیاز به مهارت‌هایی مانند تفکر انتقادی، برنامه‌نویسی، و خلاقیت دارند، سند تحول در این زمینه‌ها ضعیف و ناکارآمد است. در نتیجه، نسل آلفا در آینده با مشکل بیکاری و عدم تطابق مهارت‌ها روبه‌رو خواهد شد)

ب) با استفاده از خیال پردازی/اسطوره/استعاره یک تصویر لحظه‌ای از گفتمان خود ایجاد کنید. مدرسه، چون کشتی‌ای بدون بادبان در دریاهای پر از موج‌های تغییر شنا می‌کند. سند تحول مانند سایه‌ای است که همیشه در دسترس است، ولی هیچ‌گاه نمی‌توان به آن رسید. آموزش مانند درختی است که ریشه‌هایش در خاکی خشک و بی‌برکت غرق شده است. دانش‌آموزان نسل آلفا در دنیای دیجیتال، همچون پرندگانی در قفس آموزش سنتی گرفتارند. آینده‌ای که نسل آلفا در جستجوی آن است، به‌سان ماهی است که در شب مهتاب به‌دست نمی‌آید.

تکنولوژی در مدارس، همچون نوری خاموش است که هرگز نمی‌تواند تاریکی را روشن کند. سند تحول، مانند یک نقشه گمشده است که راهی برای رسیدن به مقصد واقعی نمی‌دهد. سوال‌های پیش رو بحث بعدی را سبب شد:

الف) آیا به باور شما، اختلاف مورد نظر واقعی است یا یک کلیشه نادرست؟ این اختلاف کاملاً واقعی است

تفاوت اساسی میان ساختار آموزشی سنتی و نیازهای نسل آلفا وجود دارد آموزش رسمی در ایران، هم از لحاظ محتوا و هم از لحاظ روش، متناسب با دنیای دیجیتال نسل آلفا نیست.

کلیشه‌ای که ممکن است مطرح شود: برخی معتقدند که "مدارس نباید بیش از حد دیجیتال شوند، چون یادگیری سنتی هنوز اهمیت دارد".

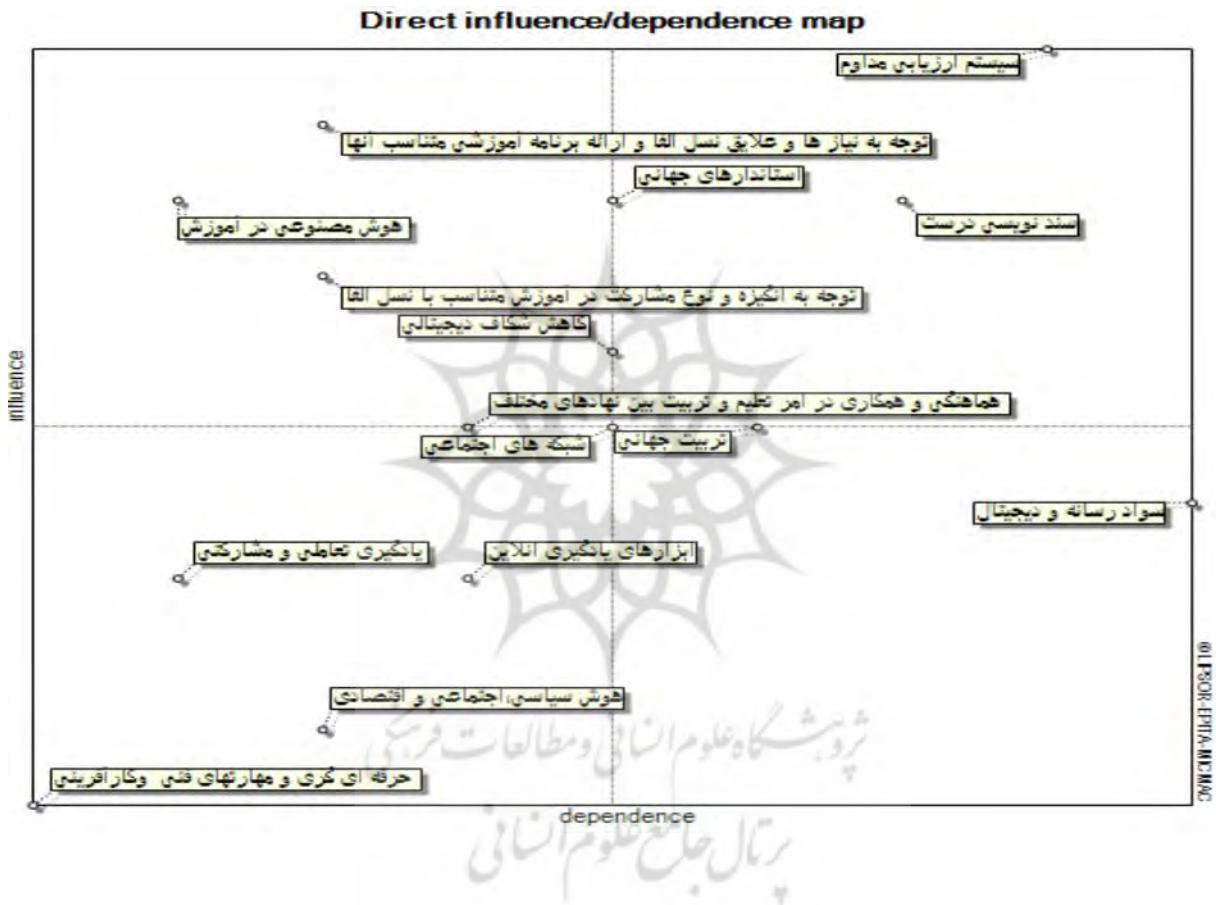
این دیدگاه یک کلیشه است، زیرا چالش اصلی، تلفیق سنت و مدرنیته است، نه حذف یکی به نفع دیگری.

ب) اگر واقعی است برای رویارویی با اختلاف چه اقدامی باید انجام شود؟

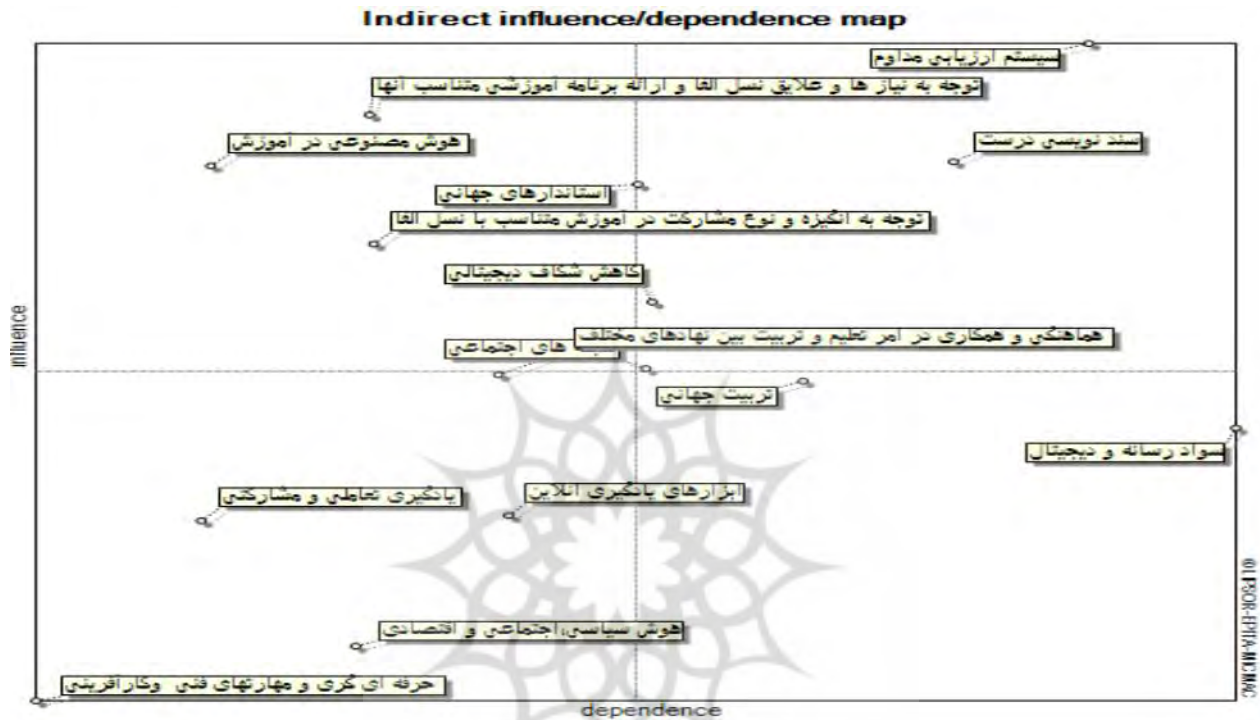
۱. بازنگری اساسی در سند تحول و تطبیق آن با نیازهای قرن ۲۱ (حذف رویکردهای سنتی مبتنی بر حفظیات و جایگزینی آن با یادگیری مهارتی، فناوری محور و خلاقانه)
۲. توسعه زیرساخت‌های آموزشی دیجیتال (تجهیز تمام مدارس به اینترنت، کامپیوتر، و ابزارهای یادگیری دیجیتال. آموزش معلمان برای استفاده از روش‌های نوین تدریس)
۳. مشارکت دادن دانش‌آموزان و معلمان در اصلاح سند (ایجاد بستری که دانش‌آموزان و معلمان بتوانند بازخوردهای خود را درباره محتوای آموزشی و روش‌های تدریس ارائه دهند)
۴. بهبود عدالت آموزشی و کاهش نابرابری‌ها (اختصاص منابع مالی ویژه به مدارس دولتی برای جلوگیری از شکاف آموزشی با مدارس غیردولتی)
- ج) برای ترسیم الگو و روش تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر اساس نسل آلفا چه فرضیه‌های باید تغییر کند؟
آموزش مبتنی بر معلم و انتقال یک‌طرفه دانش باید جای خود را به یادگیری مشارکتی و فناورانه بدهد- تمرکزگرایی در سیاست‌گذاری آموزشی باید به نفع انعطاف‌پذیری و تصمیم‌گیری منطقه‌ای تغییر کند- عدالت آموزشی صرفاً در قالب شعار باید به تأمین منابع واقعی و کاهش شکاف دیجیتال تبدیل شود - تغییرپذیری مداوم اجرای سند با تغییر دولت‌ها باید به سیاست‌گذاری پایدار و مستقل تبدیل شود-نگاه ایدئولوژیک به آموزش باید به ترکیبی از مهارت‌محوری، خلاقیت و سواد دیجیتال تغییر یابد- فرضیه آموزش معلمان و مدیران به‌عنوان یک برنامه محدود باید به فرآیند یادگیری مستمر تبدیل شود- فرضیه برنامه‌ریزی متمرکز و بی‌توجه به تحولات جهانی باید به الگوی یادگیری تطبیقی و جهانی تغییر یابد.
- د) چه گروهی می‌تواند بهترین یاری‌دهنده باشند؟
۱. متخصصان فناوری و نوآوری آموزشی (افراد که در حوزه یادگیری دیجیتال، هوش مصنوعی و تکنولوژی آموزشی تخصص دارند، می‌توانند به روزآمدسازی مدارس کمک کنند)
۲. معلمان و مدیران مدارس پیشرو (آن‌هایی که در مدارس خود از روش‌های نوین آموزشی استفاده کرده‌اند، می‌توانند راهکارهای عملی ارائه دهند)
۳. پژوهشگران علوم تربیتی و روانشناسان آموزش (مطالعات جدید در زمینه آموزش نسل آلفا باید به‌طور جدی مورد توجه قرار گیرد)
۴. دانش‌آموزان و والدین (نسل آلفا خود باید در طراحی و اجرای تغییرات آموزشی مشارکت داشته باشد)
۵. سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان آموزشی با نگاه

آینده‌نگر) افرادی که فراتر از سیاست‌های کوتاه‌مدت فکر می‌کنند و مایل به تغییرات ساختاری هستند).

نمودار ۱. نقشه تأثیرپذیری و تأثیرگذاری مستقیم پیشران‌های مؤثر بر تکمیل سند تحول بنیادین (پیشرانهای بالقوه)

نمودار ۲. نقشه تأثیرپذیری و تأثیرگذاری غیر مستقیم پیشران های مؤثر بر تکمیل سند تحول بنیادین (پیشرانهای بالفعل)

در نمودار ۱ و ۲ نقشه تأثیرپذیری و تأثیرگذاری مستقیم و غیر مستقیم پیشران های مؤثر بر تکمیل سند تحول بنیادین آ.پ (پیشرانهای بالفعل و بالقوه) به دلیل انطباق کامل این دو نمودار بر هم با قدرت در تحلیل می توان گفت:

ناحیه ۱ شمال شرق نمودار

این پیشرانهای راهبردی بوده و بسیار تأثیرگذار و بسیار تأثیرپذیر عمل می کنند. هم قابل دستکاری و کنترل هستند و هم بر پویایی و تغییر سیستم تأثیر می گذارند. این متغیرها به دو قسمت تقسیم می شوند. در واقع کلیدی ترین عوامل در اجرای موفق برنامه های آموزشی نسل آلفا هستند و تغییر در آنها می تواند کل سیستم را تحت تأثیر قرار دهد. از پیشرانهای سند نویسی و سیستم

ارزیابی مداوم به دلیل بالاتر بودن از خط قطر به عنوان پیشران ریسک هم می توان نام برد. زیرا ظرفیت تبدیل شدن به بازیگران کلیدی را دارند؛ یعنی به سرعت تغییرات بر آنها اثر می گذارند و آنها نیز این تغییرات را خیلی سریع به متغیرهای دیگر منتقل می کنند. که پیشران های تاثیر گذار نیز نامیده می شود و نتایج سیستم را به نمایش می گذارد. بدین معنا که تمام پیشرانها تعیین شده در جهت تحقق و اصلاح سند کنونی، و ارائه یک سند کامل با تعیین اهداف مشخص و قابل اندازه گیری جهت بهبود برنامه ریزی و سازماندهی با تمرکز بر نیازهای دانش آموزان نسل آلفا در نظام آموزشی همراه با افزایش انگیزه و مشارکت و تشویق به نوآوری و خلاقیت این نسل با کمک یک سیستم ارزیابی و بازخورد مستمر می شود. از طرفی شبکه های اجتماعی به دلیل دسترسی به منابع آموزشی، ارتباط و همکاری های آموزشی، پشتیبانی و مشاوره، تشویق به یادگیری مشارکتی در نسل آلفا نقش تنظیمی را در این تحلیل را ایفا می کند.

ناحیه ۲ شمال غرب نمودار

توجه به نیازها و علایق نسل آلفا و ارائه برنامه آموزشی متناسب با آنها، هوش مصنوعی در آموزش، توجه به انگیزه و نوع مشارکت در آموزش متناسب با نسل آلفا، هماهنگی و همکاری در امر تعلیم و تربیت بین نهادهای مختلف، کاهش شکاف دیجیتال (به دلیل قرار گرفتن بر روی خط عمودی نمودار بالاترین سطح تاثیر گذاری را دارد) در این ناحیه قرار گرفته اند. این پیشرانها، بیشتر تأثیرگذار و کمتر تأثیرپذیر هستند. در عصر کنون و وجود نسل آلفا با تحلیل داده های رفتاری و تحصیلی آنها، می توان نیازها و علایق دانش آموزان نسل آلفا را شناسایی کرد و برنامه های آموزشی شخصی سازی شده ای متناسب با آنها ارائه شود. این کار نیاز به ارائه راهکارهای که منجر به افزایش انگیزه و مشارکت آنها در فرآیند یادگیری شود است، از طرفی هوش مصنوعی که در حال حاضر در حال جمع آوری اطلاعات از افراد مختلف جهان است پس از جمع آوری و تحلیل می تواند محتوای آموزشی متنوع و تعاملی دقیقتر و کاملتری ایجاد کند که به رشد دانش آموزان متناسب با سطح هوش و توانایی آنها کمک می کند. همچنین، با استفاده از ابزارهای پیشرفته، می توان به بهبود شیوه های ارزیابی و ارائه بازخورد دقیق تر کمک کند. که این امر نیازمند زیر ساخت و بسترهایی است که در آموزش و پرورش کنونی بسیار

اندک موجود است و نیازمند هماهنگی و همکاری در امر تعلیم و تربیت بین نهادهای مختلف می باشد.

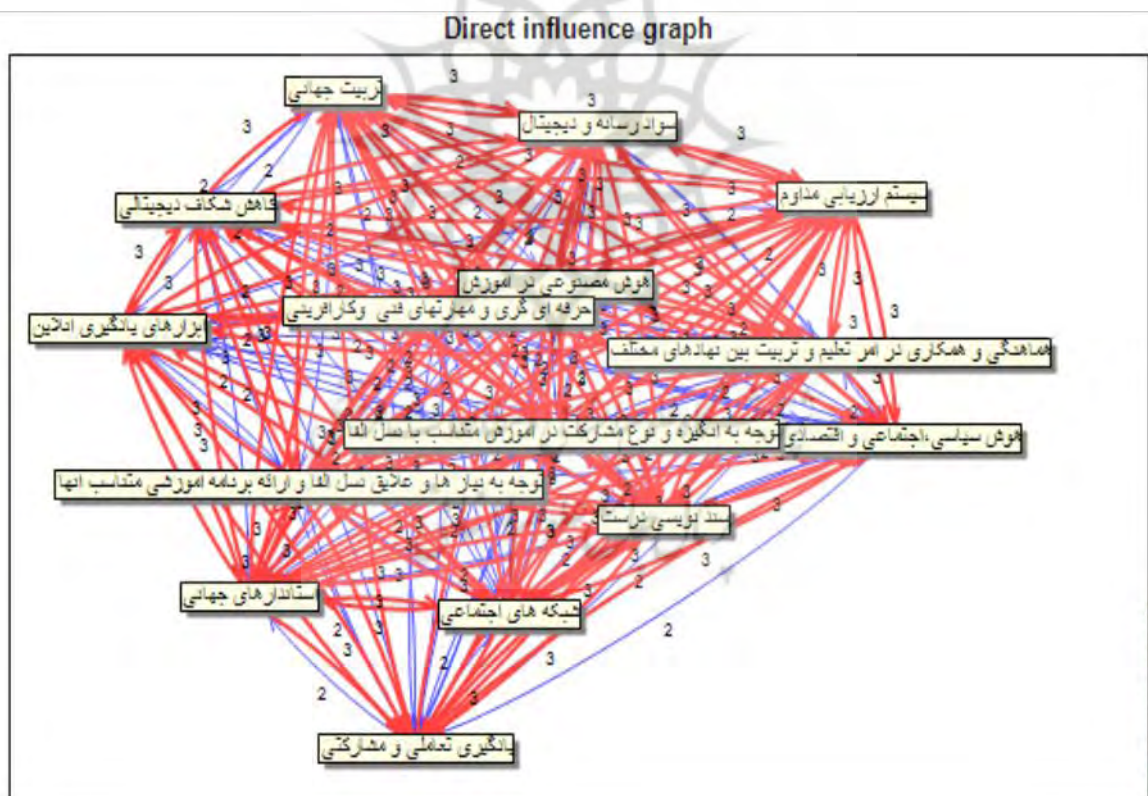
ناحیه ۳ جنوب غربی نمودار

پیشران های این ناحیه شامل ابزارهای یادگیری آنلاین، یادگیری تعاملی و مشارکتی، هوش سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، حرفه ای گری و مهارتهای فنی و کارآفرینی می شوند. این متغیرها تأثیرگذاری و تأثیرپذیری بسیار پایینی دارند و نمی توانند متغیرهای راهبردی محسوب شوند. این متغیرها از سایر متغیرهای سیستم تأثیر نمی پذیرند، بر آنها اثر زیادی ندارند و ارتباط کمی با سیستم دارند شایان به ذکر است که این عوامل عوامل کلیدی که نهفته در ویژگی های نسل آلفا به بر نامه های آموزشی است اما چون به کرات خبرگان به آن اشاره نمودند به صورت پیشرانهای مستقل هم مورد بررسی قرار گرفت که در این ناحیه دو نوع متغیر میتوان دسته بندی: (ب) متغیر اهرمی ثانویه: «پیشران این ناحیه شامل یادگیری تعاملی و مشارکتی» در این قسمت از نمودار قرار گرفته است که بیشتر از آنکه تأثیرپذیر باشد، تأثیرگذار است. چون بالای خط قطری قرار گرفته است به عنوان نقطه معیار یا سنجش قابل استفاده است. به عبارت دیگر یادگیری تعاملی با تشویق به تعامل، مهارت های اجتماعی، تفکر انتقادی و خلاقیت را تقویت می کند. همچنین با ارائه فرصت های یادگیری شخصی سازی شده و بازخورد فوری، به نیازهای فردی پاسخ می دهد. (ج) متغیرهای تنظیمی: «پیشران های هوش سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، حرفه ای گری و مهارتهای فنی و کارآفرینی» زیر خط قطری و نزدیکی مرکز ثقل قرار دارند و میتوانند به عنوان متغیر تأثیرگذار ثانویه و یک هدف ضعیف مورد تحلیل قرار گیرند. این مهارت ها کمک می کنند که فرآیند آموزشی غنی تر شود. مثلاً، هوش اقتصادی- اجتماعی می تواند به دانش آموزان در درک بهتر از شرایط اقتصادی و اجتماعی محیطی که زندگی می کند بدهد، از طرفی هوش سیاسی می تواند به دانش آموزان دید عمیق تری نسبت به مسائل جهانی و سیاسی دهد. مهارت های حرفه ای و فنی به استفاده مؤثر از ابزارها و تکنیک ها و خلاقیت در پیدا کردن راه حل های نوآورانه کمک کند، کمک می کند. همه این ها باعث می شود آموزش جامع تر و کارآمدتر باشد، هر چند این تأثیر اندک باشد.

ناحیه ۴ جنوب شرقی نمودار

در این ناحیه پیشران سواد رسانه و دیجیتال قرار گرفته اند این متغیره دلیل وابستگی شدید به سایر متغیرها خاصیت راهبردی ندارند و بیشتر از سایر پیشران ها نتیجه می شوند اما چون برروی خط عمود و به خط قطر نزدیک می باشد قابلیت تبدیل به عنوان پیشران کلیدی را دارد. به طور مثال شبکه های اجتماعی و سواد رسانه و دیجیتال تحت تاثیر واقعیت مجازی و افزوده و تولید محتوای آموزشی بر اساس نیاز روز، شبکه های اجتماعی است و با تقویت این پیشران دانش آموزان یاد می گیرند چطور به صورت انتقادی با اطلاعات برخورد کنند، محتوای دیجیتال رو تحلیل کنند و از ابزارهای جدید برای یادگیری مؤثر و خلاقانه استفاده کنند.

نمودار ۳. گراف های تاثیر مستقیم (پیشرانهای بالفعل)

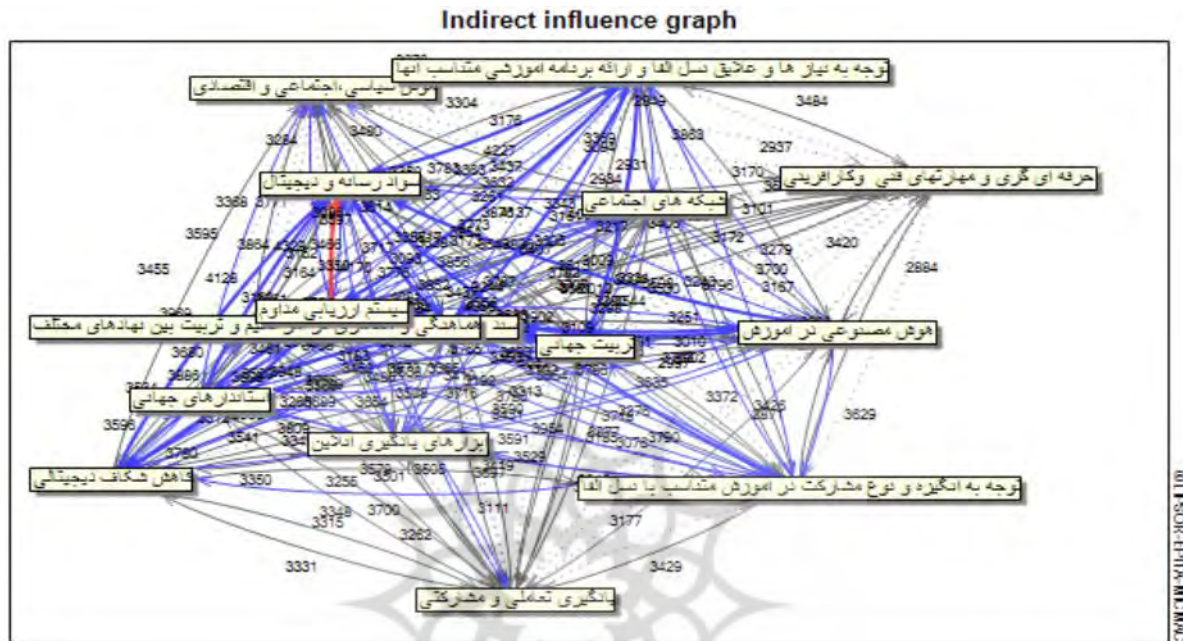
در نمودار بالا گراف ها با ضعیف ترین تاثیرات با خطوط - - - نشان داده شده است، میزان نفوذ ضعیف با علامت — میزان تاثیرات متوسط با — ، میزان نفوذ بسیار قوی پیشران ها با علامت — و قوی ترین ارتباط ها پیشران ها با علامت — نشان داده شده است.

گراف ۳ نشان دهنده تاثیر پذیری و تاثیر گذاری قوی تمام پیشرانهای پژوهش بر روی همدیگر است. وجود اتصالات پرتعداد خطوط قرمز در کل گراف نشان می دهد که متغیرهای سیستم به شدت به هم وابسته هستند که این نشان دهنده یک سیستم پویا و پیچیده است که تغییر در یک متغیر می تواند اثر زنجیره ای روی کل سیستم داشته باشد. پیشران ها سیستم ارزیابی مداوم، سندنویسی درست، تربیت جهانی، نیازها و علایق نسل آلفا دارای بیشترین تاثیر گذاری و تاثیر پذیری را دارا می باشند. و از قدرت نفوذ بالا و وابستگی بالایی برخوردار است. هوش مصنوعی در آموزش، هماهنگی و همکاری در امر تعلیم و تربیت بین نهادهای مختلف، کاهش شکاف دیجیتال به جهت اینکه بیشتر جهت نوک پیکانها از سمت این پیشران ها به سمت سایر پیشران ها است و دارای نفوذ قوی در ارتباط ها با سایر پیشران ها هستند.

ابزارهای یادگیری آنلاین، یادگیری تعاملی و مشارکتی، هوش سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، حرفه ای گری و مهارتهای فنی و کارآفرینی به جهت حرکت پیکانها و خطوط ابی رنگ دارای اثرپذیر یا نفوذپذیری بالاتری برخوردار است تا اثر پذیری.

پیشران سواد رسانه و دیجیتال نسبت به سایر پیشرانهای از قدرت نفوذ پذیری پایین تر ولی اثر گذاری بالایی برخوردار است. که این نشانه تایید تحلیل پژوهشگران در نمودار ۱۰ است.

نمودار ۴. گراف های تاثیر غیر مستقیم (پیشرانهای بالفعل)

در نمودار بالا گراف ها با ضعیف ترین تاثیرات با خطوط - - - نشان داده شده است، میزان نفوذ ضعیف با علامت —
 میزان تاثیرات متوسط با — ، میزان نفوذ بسیار قوی پیشران ها با علامت — و قوی ترین ارتباط ها
 پیشران ها با علامت — نشان داده شده است.

در گراف ۴ پیشران ارزیابی مداوم دارای قوی ترین اثر گذاری بر پیشران سواد رسانه و دیجیتال را دارا می باشد. ارزیابی مداوم در مدل تکمیلی سند آپ می تواند نقش بسیار مهمی در ارتقاء سواد رسانه‌ای و دیجیتال داشته باشد. این ارزیابی ها به طور منظم می توانند نقاط قوت و ضعف دانش آموزان را شناسایی کنند و به آنها کمک کنند تا مهارت های خود را در شناسایی نیازهای آموزشی، بازخورد فوری و نشان دادن پیشرفت مستمر بود بخشد. توجه به نیازها و علایق نسل آلفا و ارائه برنامه آموزشی متناسب با آنها، هوش مصنوعی در آموزش، توجه به انگیزه و نوع مشارک در آموزش متناسب با نسل آلفا، هماهنگی و همکاری در امر تعلیم و تربیت بین نهادهای

مختلف، کاهش شکاف دیجیتال به جهت اینکه بیشتر جهت نوک پیکانها از سمت این پیشران ها به سمت سایر پیشران ها است میزان نفوذ بسیار قوی را دارا می باشند. پیشران های ابزارهای یادگیری آنلاین، یادگیری تعاملی و مشارکتی، هوش سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، حرفه ای گری و مهارت های فنی و کارآفرینی از میزان نفوذ پذیری ضعیف و تاثیرات متوسط نمایان برخوردار می باشد. و پیشران سواد رسانه و دیجیتال نسبت به سایر پیشرانهای از میزان نفوذ پذیری ضعیف تر و ضعیف ترین اولی ثر گذاری بالایی برخوردار است.

نتیجه گیری و پیشنهادها

پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل تکمیلی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، متناسب با نیازها و ویژگی های نسل آلفا تا افق ۱۴۱۸، انجام شد. در این راستا، با بهره گیری از روش تحلیل لایه ای علت ها (CLA) و تحلیل MICMAC، چالش های اساسی سند تحول بنیادین در مواجهه با تحولات اجتماعی، فناورانه و شناختی نسل آلفا شناسایی شد. تحلیل یافته ها نشان داد که ساختار فعلی سند تحول بنیادین، به دلیل عدم انعطاف پذیری، ضعف در رویکردهای یادگیری ترکیبی، عدم تناسب با سبک های یادگیری دیجیتال محور، و عدم برخورداری از زیرساخت های لازم برای تحقق عدالت آموزشی، با چالش های متعددی مواجه است. نسل آلفا، به عنوان نسلی که در بستر فناوری های هوشمند رشد یافته است، نیازمند روش های آموزشی نوین مبتنی بر تعامل، شخصی سازی یادگیری و بهره گیری از فناوری های نوظهور است. با این حال، نتایج پژوهش نشان می دهد که بسیاری از سیاست های موجود در سند تحول بنیادین، همچنان بر رویکردهای سنتی انتقال دانش تأکید داشته و نتوانسته است همگام با الزامات آموزشی این نسل حرکت کند. بر این اساس، مدل پیشنهادی در این پژوهش، بر سه رکن اساسی استوار است: انعطاف پذیری و پویایی ساختاری: بازنگری در محتوای آموزشی، فرآیندهای تدریس و روش های ارزیابی، به گونه ای که امکان تطبیق سریع با تحولات فناورانه و نیازهای نسل آلفا فراهم شود.

رویکرد سیستماتیک و آینده‌نگر: طراحی چارچوب‌های سیاست‌گذاری آموزشی مبتنی بر تحلیل روندهای جهانی، نیازهای مهارتی آینده، و ارتباط مؤثر بین نظام آموزشی، بازار کار و جامعه. تقویت مشارکت و حکمرانی آموزشی: بهره‌گیری از ظرفیت‌های معلمان، والدین، دانش‌آموزان، و نهادهای اجتماعی در فرآیند تدوین، اجرا و نظارت بر سیاست‌های آموزشی، به‌منظور افزایش اثربخشی مدل پیشنهادی.

یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که برای تحقق تحول بنیادین در نظام آموزشی، نیازمند تغییر در شیوه‌های حکمرانی آموزشی و سیاست‌گذاری‌های کلان هستیم. این امر مستلزم بازنگری در رویکردهای تصمیم‌گیری متمرکز، کاهش تمرکزگرایی، و بهره‌گیری از ظرفیت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در مدیریت و ارزیابی نظام آموزشی است. علاوه بر این، توسعه‌ی مدل‌های یادگیری ترکیبی و تعاملی، که امکان آموزش شخصی‌سازی شده و مبتنی بر فناوری را فراهم می‌آورد، به‌عنوان یکی از الزامات اساسی در به‌روزرسانی سند تحول بنیادین مطرح است. با توجه به یافته‌های پژوهش، می‌توان نتیجه گرفت که موفقیت سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در مواجهه با نسل آلفا، نیازمند اتخاذ رویکردی منعطف، جامع و آینده‌نگر است. بر این اساس، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

بازنگری و تکمیل سند تحول بنیادین بر اساس اصول حکمرانی خوب، عدالت آموزشی، و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین.

افزایش سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های فناوری آموزشی، شامل هوشمندسازی مدارس، توسعه‌ی یادگیری ترکیبی، و گسترش برنامه‌های مبتنی بر هوش مصنوعی.

استقرار نظام ارزیابی پویا و داده‌محور برای سنجش مستمر کیفیت اجرای سند و تأثیر آن بر یادگیری و مهارت‌های نسل آلفا.

تقویت ارتباط بین نظام آموزشی و محیط‌های اجتماعی و اقتصادی، به‌منظور ارتقای مهارت‌های دانش‌آموزان و آماده‌سازی آنان برای آینده‌ی شغلی.

ایجاد بسترهای مشارکتی میان معلمان، دانش‌آموزان، والدین و سیاست‌گذاران آموزشی برای افزایش کارآمدی و اثربخشی اصلاحات آموزشی.

آنچه یافته های این پژوهش را از یافته های سایر پژوهش های مرتبط متمایز می کند، تمرکز بر تحلیل آینده نگر و مدل سازی آینده پژوهانه با استفاده از روش تحلیل لایه ای علت ها (CLA) و تحلیل MICMAC برای بررسی چالش های آتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در تقابل با نسل الفا بود؛ این پژوهش سه محور کلیدی (انعطاف پذیری، آینده نگری و مشارکت) را برای تکمیل سند تحول بر اساس نیاز نسل الفا معرفی کرده است، در حالی که بسیاری از پژوهش های دیگر صرفاً بر نقد وضعیت موجود تمرکز کرده اند و برخلاف برخی پژوهش ها که فقط به یک جنبه از نظام آموزشی پرداخته اند (مثلاً معلمان یا محتوا)، این پژوهش یک نگاه کل نگر داشته و پیشنهادهایی برای حکمرانی آموزشی، سیاست گذاری، و زیرساخت های فناوری ارائه داده است از طرفی پژوهش های دیگر کمتر به موضوع عدالت آموزشی و یادگیری ترکیبی پرداخته اند. در مقابل، این پژوهش به طور مشخص پیشنهاد شده است که یادگیری شخصی سازی شده و ترکیبی برای نسل آلفا توسعه یابد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فهرست منابع

- اخلاقی، ازیتا، صالح، بهرام؛ نوید ادهم، مهدی. (۱۳۹۹). تحلیل مناقشات موجود در اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش با رویکرد بازیگرمحور. فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، ۱۴(۴)، ۱۵۰-۱۱۹.
- اخلاقی، ازیتا، صالح صدق پور، بهرام، و نوید ادهم، مهدی. (۱۳۹۹). آینده پژوهی اجرای اهداف سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در افق ۱۴۰۴. مطالعات راهبردی سیاست گذاری عمومی (مطالعات راهبردی جهانی شدن)، ۱۰(۳۴)، ۸۰-۵۶. [SID. https://sid.ir/paper/386098/fa](https://sid.ir/paper/386098/fa)
- اسلامی، ملیحه؛ بهرامی، شهاب و وحدانی، محسن. (۱۴۰۳). طراحی الگوی نیازسنجی آموزشی معلمان تربیت بدنی ایران. مدیریت منابع انسانی در ورزش، ۱۱(۲)، ۲۹۵-۳۱۵.
- پناهی، محمدحسین و جمالی، فرشاد. (۱۴۰۳). فرآیند و پیامدهای تصویب و اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. دولت پژوهی، ۹(۳۳)، ۱۳۷-۱۶۴.
- پورکریمی، جواد؛ حسن بندی، مهناز و صمدی، مریم. (۱۴۰۳). دلالت‌های سیاستگذارانه حکمرانی خوب در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. سیاست علم و فناوری، ۱۷(۱)، ۵۳-۶۸.
- جامه‌بزرگی، احمدی، یاسین، قربانی. (۱۴۰۲). تربیت در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. کنفرانس پژوهش‌های مدیریت، تعلیم و تربیت در آموزش و پرورش، ۱(۱)، ۱۰۴۷۴-۱۰۴۶۵.
- جعفری ثانی، دهنوی، و کرمی (۱۴۰۲). تجربیات معلمان از آماده سازی آنان در راستای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران. ششمین همایش ملی و نخستین همایش بین المللی تربیت معلم.
- جلیلیان، رحمان؛ غلامرضایی، داود و رجبی، لیلا. (۱۴۰۱). شناسایی و تحلیل عوامل موثر بر تعالی عملکرد مدارس متوسطه اول (مطالعه موردی: شهر آبادان). فصلنامه آموزش و پرورش متعالی، ۲(۴)، ۶۸-۸۱.
- جوادی نیا، حسین، فخاری، سعید. (۱۴۰۳). بررسی و اولویت بندی عوامل موثر بر رضایتمندی دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب (مورد مطالعه: دانشجویان ورودی ۱۴۰۲ دانشگاه فرهنگیان استان مرکزی). آینده پژوهی انقلاب اسلامی، ۵(۴).
- حسنی، رفیق؛ اسمعیلی، رضا. (۱۴۰۰). تبیین میزان توجه به مؤلفه‌های تربیت شهروندی جهانی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و کاربری آن در نظام تعلیم و تربیت رسمی از دیدگاه معلمان مقطع متوسطه. مطالعات برنامه درسی، ۱۶(۶۳)، ۲۶۰-۲۳۱.
- حسنی، رفیق و اسمعیلی، رضا. (۱۴۰۱). تبیین میزان توجه به مؤلفه‌های تربیت شهروندی جهانی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و کاربری آن در نظام تعلیم و تربیت رسمی از دیدگاه معلمان مقطع متوسطه. مطالعات برنامه درسی، ۱۶(۶۳)، ۲۶۰-۲۳۱.

- حسینی اسفیدواجانی، مطهره السادات؛ قربان جهرمی، رضا؛ درتاج، فریبرز و حسینی، سید بشیر (۱۴۰۲). هیجانهای منفی، ترس از در حاشیه ماندن و قربانی قلدری سایبری: یک مدل معادلات ساختاری برای نوجوانان. پژوهشهای روانشناسی اجتماعی ۱۳(۴۹)، ۹۱-۱۰۱
- دهنوی، میترا، جعفری ثانی، حسین، کرمی، مرتضی و رضوانیان، مهرانز سادات. (۱۴۰۳). بررسی پدیدارشناسانه انتظارات و تجربیات معلمان از آماده سازی آنان در راستای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. نظریه و عمل در تربیت معلمان، ۱۰(۱۸)، ۹۶۱-۲۰۲۴. [doi: 10.48310/itt.2024.16720.961](https://doi.org/10.48310/itt.2024.16720.961)
- ذاکری، علی و طاهری دمنه، محسن. (۱۳۹۹). مطالعه‌ای آینده‌پژوهانه در ابعاد مختلف آموزش؛ ارائه چشم‌اندازی از مدرسه میان‌رشته‌ای آینده. رویکردهای نوین آموزشی، ۱۵(۱)، ۱۳۳-۱۵۶. [doi: 10.22108/nea.2020.122274.1455/10.22108](https://doi.org/10.22108/nea.2020.122274.1455/10.22108)
- صالحی عمران، ابراهیم، و عین خواه. (۱۴۰۲). تحلیل محتوای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در توجه به تربیت حرفه‌ای و مهارت‌آموزی. مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، ۱۲(۲)، ۳۷-۷.
- طاهری دمنه، و یوسفی همدانی. (۱۴۰۲). تحلیل ادراک کودکان «نسل آلفا» از مشاغل آینده و دلالت‌های آن. فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۱۶(۲)، ۳۹-۶۶.
- طاهری دمنه، محسن و یوسفی همدانی، الهام. (۱۴۰۳). تحلیل ادراک کودکان «نسل آلفا» از مشاغل آینده و دلالت‌های آن. فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۱۶(۲)، ۳۹-۶۶. [doi: 10.22035/jicr.2023.3236.3527](https://doi.org/10.22035/jicr.2023.3236.3527)
- طباطبایی، سید محمود؛ سلیمانینادر، شفیع زاده، حمید. (۱۴۰۱). طراحی و اعتبارسنجی مدل الگوی مدیریت مدارس متوسطه و ارتقای ساختار سازمانی در راستای سیاست‌های کلی نظام و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. سیاست‌های راهبردی و کلان، ۱۰(۳۹)، ۵۸۶-۶۰۸.
- عباس زاده دیز، فاطمه؛ کلویر، حجت‌الله؛ شریف، علی رضایی (۱۳۸۹). تحلیلی بر رضایتمندی دانش‌آموزان از مولفه‌های کالبدی مدرسه با تاکید بر یادگیری مشارکتی بررسی موردی: مدارس پسرانه دوره اول متوسطه تبریز. نشریه نامه معماری و شهرسازی. شماره ۲۳
- عبدالخالقی، حسین؛ حمزه نژاد، مهدی و فیضی، محسن. (۱۴۰۳). الگوی کالبدی مدارس براساس سند تحول بنیادین (سازگارسازی الگوهای کالبدی نایر با سند تحول بنیادی). باغ نظر، ۲۱(۱۳۶)، ۵-۲۰.
- کوهی جنارقد، عظم، سلیمانی، توران؛ زاهد بابلان، عادل و راستگو، اعظم (۱۳۹۹). ویژگی‌های مدرسه مطلوب از نظر ذی‌نفعان: دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی و اول متوسطه. فصلنامه خانواده و پژوهش، سال ۱۸، شماره پیاپی ۵۱ شماره ۲، ص ۱۰۶-۸۹
- مجدالدین، طاهره، میردامادی، سید محمد، اسمعیلی، زهره، مجدالدین، عبدالرضا. (۱۴۰۳). الگوی رشد اخلاقی دانش‌آموزان مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. پژوهش‌های آموزش و یادگیری، ۲۱(۲)، ۲۱-۲۰. [doi: 10.22070/tlr.2024.17814.1438/10.22070](https://doi.org/10.22070/tlr.2024.17814.1438/10.22070)

- محمدي، مهدی؛ کشاورزی، فهیمه؛ ناصر جهرمی، رضا؛ ناصر جهرمی، رحیل؛ حسامپور، زهرا؛ میرغفاری، فاطمه؛ ابراهیمی، شما. (۱۳۹۹). واکاوی تجارب والدین دانش آموزان دوره اول ابتدایی از چالش های آموزش مجازی با شبکه های اجتماعی در زمان شیوع ویروس کرونا. فصلنامه پژوهش تربیتی، شماره ۴۰، ص ۱۰۱-۷۴
- مرزوقی، رحمت الله؛ عقیلی، رضا؛ مهرورز، رضا. (۱۳۹۵). تحلیل و نقد نظری و روششناختی اسناد تحول بنیادین آموزش پرورش جمهوری اسلامی ایران، مجله پژوهشنامه مبانی تعلیم و تربیت، سال ۶، شماره ۲، ۴۰-۲۱
- معدن دار آرانی، عباس، امانی طهرانی، محمود و سرخابی، شهلا. (۱۴۰۲). مرور سیستماتیک نقدها و مسائل سند تحول بنیادین آموزش پرورش ایران. فصلنامه ایرانی آموزش و پرورش تطبیقی، ۶(۲)، ۲۴۲۶-۲۴۴۵. doi: ۲۰۲۲۰۳۶۶۴۰.۱۴۴۲/۱۰.۲۲۰۳۴ ijce
- مهرگان، سورنا و فرهادی راد، حمید. (۱۴۰۱). ارزیابی فرایند تدوین سند تحول برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران. مطالعات بین رشته ای در آموزش، ۱۱(۱)
- نژادی، کیومرث، استادی، رسول، گودرزی، غلامرضا. (۱۳۹۹). تحلیل پیکره روش دیدبانی در آینده پژوهی و شناخت مدل های آن جهت به کارگیری در مراکز آینده پژوهی. آینده پژوهی / انقلاب اسلامی، ۱(۲)، ۱۸۸-۱۶۱.
- نوبدیکدا افسانه، واعظی رضا، قربانی زاده وجه اله (۱۴۰۰). واکاوی اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. فصلنامه خط مشی غذای عمومی در مدیریت سال دوازدهم / شماره چهل و سوم
- یوسفی همدانی، نصرافهانی، احمد رضا، عابدینی، یاسمین، و طاهری دمنه (۱۴۰۲). شکاف نسلی و راهبردهای یاددهی و یادگیری در دوره ابتدایی: رویکردی آینده پژوهانه. نوآوری های آموزشی، ۱۸۰(۲۰)، ۱۷۸-۱۵۵.
- Maree Conway. (2012). Using Causal Layered Analysis to Explore the Relationship Between Academics and Administrators in Universities. *Journal of Futures Studies*, Vol. 17 No. 2: 37-58
- Androshchuk, I., Banit, O., Shtepura, A., Rostoka, M., و Cherevychnyi, G. (2022). Modern Information and Educational Environment in the Context of the Theory of Generations. *IJPINT*, 9(1), 54-62.
- Dos Reis, Thompson. Augusto. (2018). « Study on the alpha generation and the reflections of its behavior in the organizational environment». *Quest Journals J Res Humanit Soc Sci*, 6, 9-19.
- McCrindle, M. & Fell. (2020).. Understanding generation Alpha, New South Wales: Research McCrindle: Pty Ltd
- Fernando, P. A., & Premadasa, H. S. (2024). Use of gamification and game-based learning in educating Generation Alpha. *Educational Technology & Society*, 27(2), 114-132.
- Fourtané, S. (2018). Generation Alpha: The children of the Millennial. Retrieved September 19, 2019, from <https://interestingengineering.com/generation-alpha-the-children-of-the-millennia>
- Gibson, F. (2024). Reading Vs Screening: the Development of Generation Alpha. ePublications at Regis University Publications at Regis University. (comprehensive collection) Regis University Student Publications
- Jukić, R., Škojo, T. (2021, September). The Educational Needs of the Alpha Generation. In *2021 44th International Convention on Information, Communication and Electronic Technology (MIPRO)* (pp. 564-569). IEEE

- Ziatdinov, R., & Cilliers, J. (2021). Generation Alpha: Understanding the next cohort of university students. *arXiv preprint arXiv:2202.01422*.]
- Munir, M. A., & Nudin, B. (2021, March). Educational design for alpha generation in the industrial age 4.0. In *2nd Southeast Asian Academic Forum on Sustainable Development (SEA-AFSID 2018)* (pp. 137-145). Atlantis Press.

